

ΠΕΖΟΠΟΡΙΑ

ΑΠΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΕΙΣ ΤΡΙΠΟΛΙΝ

ΥΠΟ

Χ. Π. ΚΟΡΥΔΑΟΥ

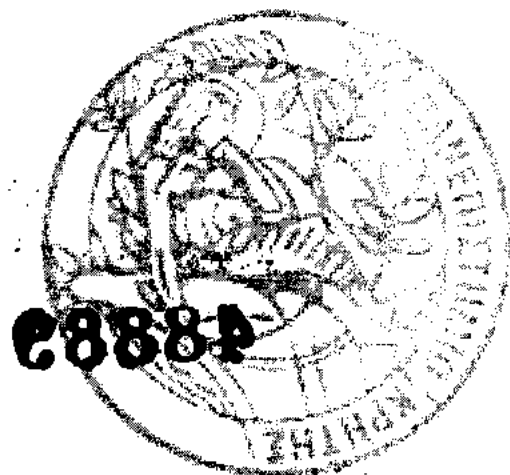
ΙΑΤΡΟΥ

ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ .Ο ΚΑΔΜΟΣ.

1890

σεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὕψηλοῦ ὄρους, ἐνθα οἱ ἐρωτηθέντες ποικίλες οὐδεμίαν εἶχον γνῶσιν τοῦ πράγματος, ἐκεῖ δὲ ἔπηξε τὴν καλύβην αὐτοῦ. Τούτου ἕνεκα εἰς ναοὶ τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ κεῖνται πάντοτε ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὄρεων. Ταῦτα λέγει ὁ λαός.

Τὸ ὄρος Ἅγιος Πέτρος εἶναι τὸ ὄριον μεταξὺ τῶν νομῶν Ἀρκαδίας καὶ Ἀχαιοήλιδος, διαχωρίζον τὰς ἐπαρχίας Καλαβρύτων καὶ Γορτυνίας καὶ τοὺς δήμους Ψωφίδος καὶ Ἐλευσίνος, (τῆς ἐν Γορτυνίᾳ). Καὶ ἡ μὲν πρὸς τὸν δῆμον Ψωφίδος πλευρὰ αὐτοῦ, ἡ ἀνήκουσα εἰς τὸ χωρίον Δεχοῦνι, εἶναι κατὰφυτος ὑπὸ ἀρκούντως μεγάλων πρίνων*, ἐπιμελῶς φυλασσομένων ὑπὸ τῶν ἀνθρωπίνων ξυλευομένων Δεχουναίων. Εἰς ὕψος δὲ 837 μ. τῆς πλευρᾶς ταύτης, ὑπάρχει πηγὴ ὀλίγου μὲν, πλὴν ψυχροτάτοι ὕδατος, Σοῦληνᾶρι καλουμένη, λίαν εὐεργετικὴ τῷ κεκμηκότι ὁδοιπόρῳ.

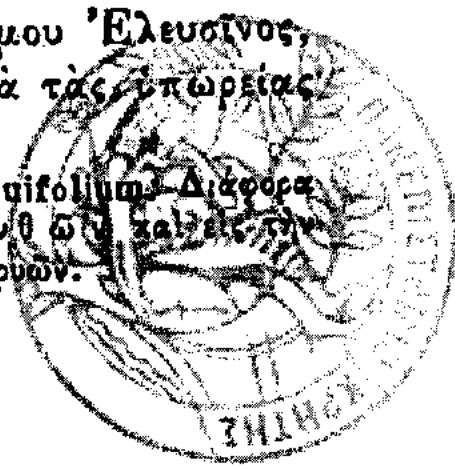
Ἡ δὲ πρὸς τὴν Κοντοβάζαιναν ἐστραμμένη πλευρὰ εἶναι τὸ πλεῖστον γυμνὴ δένδρων καὶ δυσανάβατος, ἕνεκεν τῶν ἀφθόνως ἐπὶ τῆς ὁδοῦ κατεσπαρμένων κινητῶν λίθων. Καὶ ἡ κάθοδος δὲ δὲν εἶναι εὐχερής, διότι ὁ ὁδοιπόρος ἀλλοῦ πατεῖ καὶ ἀλλοῦ εὐρίσκειται, ἕνεκεν τῶν ἐπαράτων ἐκείνων λίθων.

Περὶ ὥραν 9 $\frac{1}{2}$ π. μ. ἀφικόμεθα εἰς Κοντοβάζαιναν καὶ ἐξενίσθηνμεν παρὰ τῷ λίαν φιλοτίμῳ καὶ εὐγενεστάτῳ κ. Γ. Παπαχρηστοπούλῳ, τῇ εἰσηγήσει τοῦ ἐκεῖ προσωρινῶς διατρίβοντος καὶ γνωρίμου ἡμῖν υἱοῦ αὐτοῦ κ. Μιλτιάδου.

ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΑ.

Ἡ Κοντοβάζαινα, πρωτεύουσα τοῦ δήμου Ἐλευσίνος, τῆς Γορτυνίας, (ὕψ. 705 μ.), κεῖται κατὰ τὰς ἐπὶ τῆς

*) *Quercus coccifera*, *Qu. calliprinos*. Περὶ ἀμφὶ τὴν ἀφθόνως εἶδη πρίνων, ὑπαγόμενα εἰς τὴν Κλ. τῶν Ἰοῦλα νῶν καὶ τὴν ἀξίν τῶν Κυπελίκων, μετὰ τῶν διαφόρων Δρυῶν.

τοῦ Ἀφροδισίου ὄρους, (καλουμένου ἐν τῇ θέσει ταύτῃ, ἔνθεν μὲν Κ α λ ί σ ο, ἐκείθεν δὲ Ἀ ρ γ ο υ ν ί τ σ α), ἑκατέρωθεν ὀρμητικοῦ καὶ ψυχροῦ ρύακος, σχηματιζομένου ἐκ τῶν κατὰ τὰς ὑπωρείας τῶν περίξ ὀρέων ἀναβλυζόντων ἀφθόνων ὑδάτων, δι' ὧν ἀρδεύονται οἱ ἀγροὶ τῆς κωμοπόλεως καὶ παρὰ τὸ Ἐλευσίνιον ἱερὸν ἐκβάλλοντος εἰς τὸν Λάδωνα, (κοινῶς Ροφιάν). Οἰκεῖται δὲ ὑπὸ 1000 περίπου κατοίκων καὶ διαιρεῖται εἰς δύο συνοικίας ὑπὲρ τοῦ προμνησθέντος λαγκαδίου, ἐφ' οὗ ὑπάρχουσι, κατὰ διάφορα διαστήματα, πέντε γέφυραι, διευκολύνουσαι τὴν συγκοινωνίαν τῶν δύο συνοικιῶν καὶ τὴν εἰς τοὺς ἀγροὺς μετάβασιν. Ἐν Κοντοβαζαίνῃ ὑπάρχει πλήρες Ἑλληνικὸν σχολεῖον, ἔτι δὲ καὶ δημοτικὸν καὶ παρθεναγωγεῖον. Εἶναι ἔδρα τοῦ ὁμωνύμου Εἰρηνοδικεῖου, τὸ δὲ Τηλεγραφεῖον λειτουργεῖ, ὅσakis οἱ ἐκάστοτε ἰσχύοντες πέμψωσι τὸν κατάλληλον ὑπάλληλον.

Οἱ κάτοικοι τῆς Κοντοβαζαίνης ἀσχολοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ ἰδίως τὸ ἐμπόριον, ἐν ᾧ πλείστοι τούτων, ἐπίζηλον κατέχουσι θέσιν ἐν τε Πάτραις, Πύργῳ καὶ Ζηκύνθῳ. Οἱ τε ἄνδρες καὶ ἰδίως αἱ γυναῖκες εἰσι τὸ πλεῖστον ἐνδεεῖς, ἔναι δὲ γυναῖκες φέρουσιν ἅπαντας τοὺς χαρακτῆρας τοῦ ὠραίου Ἑλληνικοῦ τύπου. Οἱ Κοντοβαζαίνῃται εἰσιν, ὥσπερ καὶ οἱ λοιποὶ Ἕλληνες, φιλόξενοι καὶ ὁμιλητικώτατοι, αἱ δὲ γυναῖκες μᾶλλον συνεσταλμέναι καὶ σοβαραί, πολὺ κατὰ τοῦτο διαφέρουσαι τῶν Καλαβρυτινῶν ὁμοφύλων, αἵτινες δύνανται ν' ἀγορεύωσι διὰ ψύλλου πῆδημα ἐπὶ ὥρας, ὑπερβάλλουσαι, ὡς πρὸς τὴν ἀπεραντολογίαν καὶ αὐτοὺς τοὺς κωλυσιεργοῦντας ἐνίοτε βουλευτάς.

Ἐν Κοντοβαζαίνῃ ἢ τε σκωληκοτροφία καὶ ἢ ἐκ σπάρτων νηματουργία εἰσὶ λίαν προηγμένα· μία δὲ τῶν κυριωτέρων καὶ ἐπικερδестέρων ἀσχολιῶν τῶν γυναικῶν τῆς κωμοπόλεως, ἀπὸ πενταετίας ἰδίως, εἶναι ἡ κατὰσκευὴ ἐνομαστῶν μαλλίνων ταπήτων καὶ σκεπασμάτων, (ἐνδραμῖ-

δων, κατὰ Ὀρειβάσιον), ἀπλαδίων κτλ. διαφόρου μεγέ-
θους καὶ ποιότητος, ὧν μεγάλη γίνεται κατανάλωσις ἐν ταῖς
ἀγοραῖς τῶν πόλεων καὶ ἀρκοῦσα ζήτησις ἐκ τοῦ ἐξωτερι-
κοῦ, ἀφ' οὗτοῦ μάλιστα οἱ τάπητες οὗτοι, κατὰ τὸ νέον φι-
γυυρίνι, προτιμῶνται ὑπὸ τῶν Κυριῶν, τῶν ἐν τῇ ἐσπε-
ρία* κατασκευαζομένων.

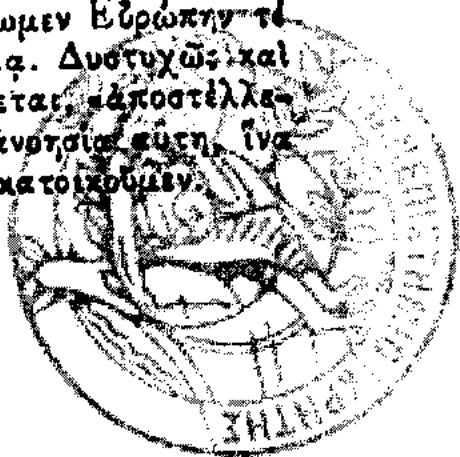
Μίαν περίπτου ὥραν πρὸς Ν. τῆς Κοντοβαζαίνης, κατὰ
τὴν λίαν ἀποτρομον καὶ πανταχόθεν ἀπόκρημνον φάραγγα,
τὴν σήμερον Κλειθοκᾶν καλουμένην, ἐν τῷ ἐπιπέδῳ πως
χώρῳ τῆς φάραγγος ταύτης, τὰ τε ἀνακαλυφθέντα ἐρείπια,
ἀσήμαντα ἄλλως, καὶ τὸ πρό τινων ἐτῶν κατὰ τύχην ἀνευ-
ρεθὲν μαρμάρινον ἄγαλμα, ἐν ἰσῶς ἐκ τῶν τριῶν ὑπὸ τοῦ
Παυσανίου μνημονευομένων, τῆς Δήμητρος, δηλ. τῆς Περ-
σεφόνης καὶ τοῦ Διονύσου, πιστοῦσιν ὅτι ἐκεῖ ἔκειτο τὸ
παλαιὸν ἐνδοξον ἱερὸν τῶν τριῶν Θεῶν, τὸ Ἑλευσί-
νιον ἱερόν**. Τὸ ἀνευρεθὲν ἄγαλμα μετεφέρθη καὶ
φυλάσσεται ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Δημητζίνης.

Πρὸς Δ. τῆς Κοντοβαζαίνης καὶ κάτωθεν τοῦ χωρίου
Βοῦτζι, ὑπάρχουσι λείψανα ἐτέρου ἀρχαίου ναοῦ, ἰσῶς τοῦ
ἱεροῦ τοῦ Κκουσίου Ἀσκληπιοῦ, ἐνθα ἔκειτο καὶ ἡ χώρα
τῶν Κκουσίων.

Καὶ ἐντὸς δὲ τῆς κωμοπόλεως, ἐξωθεν τοῦ ναοῦ τοῦ
Ἀγίου Γεωργίου, εὐρέθησαν εἰδώλια, κᾶνθαροι καὶ λήκυ-
θαι, πρὸς δὲ καὶ εὐμεγέθης ὑδρορρόη, ἐξ ὀπτῆς γῆς, παρι-
στῶσα κεφαλὴν λέοντος· κατὰ δὲ τὴν ἀπὸ δυσμῶν εἰσοδὸν
τοῦ χωρίου, ὑπάρχουσι μεγάλοι καὶ κατειργασμένοι παραλ-
ληλόγραμμοι λίθοι ἐν σειρᾷ, ἀνήκοντες βεβαίως εἰς ἀρχαῖον
οἰκοδόμημα. Τοὺς λίθους τούτους, ἀκεραίους, ἐχρησιμοποίη-
σαν οἱ Κοντοβαζαῖνιται εἰς ἀνέγερσιν τοῦ παρακειμένου ναοῦ

* Κακίστη συνήθεια ἐπεκράτησε παρ' ἡμῖν νὰ λέγωμεν Εὐρώπην τὴν
ὑτικὸν αὐτῆς τμήμα, ὡσανεὶ ἡμεῖς ὠκοῦμεν ἐν Ἀσίᾳ. Δυστυχῶς καὶ
ἐν πολλοῖς νόμοις τοῦ κράτους καὶ β. διατάγμασι λέγεται, ἀποστέλλε-
ται εἰς Εὐρώπην. . . . Καλὸν νομίζω νὰ ἐκλείψῃ ἡ ἀνοησία αὕτη, ἵνα
μὴ χλευαζώμεθα παρὰ τῶν ξένων, ὡς μὴ εἰδότες τοῦ κατοικοῦμεν.

** Ἀζανιάς σ. 33.

τοῦ Ἀγ. Θεράποντος. Μήπως ἐκεῖ ἦν τὸ πάλαι ναὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἀντικατασταθεὶς τὰ νῦν ὑπὸ τοῦ Ἀγίου Θεράποντος;

Περὶ τῶν ἀρχαιολογικῶν ἐν τῷ δ. Ἐλευσῖνος εὐρημάτων καὶ ἐρείπιων ἔγραψεν ἄλλοτε διὰ μακρῶν εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν ἐταιρίαν, ὁ δῆμ. αρχος κ. Β. Σεραφεῖμ, κατὰ χωρίσας καὶ ἐν τῇ «Ἑβδομάδι» τὴν πρὸς ταύτην ἐκθεσιν αὐτοῦ, πλὴν οὐδεμίαν εἰτέτι ἀνασκαφὴν ἀνέλαβεν ἡ Ἑταιρία ἐν τῷ δήμῳ ἐκείνῳ. Ἐλπίζωμεν ὅτι ἐν προσεχεῖ μέλλοντι θὰ ἔλθωσιν εἰς φῶς διὰ τῆς σκαπάνης τῆς Ἑταιρίας ἢ τοῦ δημοσίου, ἐνεργεῖα τοῦ νῦν ἐκ Κοντοβαζαίνης γεν. γραμματέως τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν κ. Θ. Κορομάντζου, ἀνδρὸς φιλοτίμου καὶ γνώστου τῆς ἐγγυρίου ἱστορίας, πολλοὶ τῶν ἐν τῷ ἱερῷ ἐκείνῳ ἐδᾶφει τεθαμμένων ἀρχαιολογικῶν θησαυρῶν.

Γευματίσαντες παρὰ τῷ ξενίσαντι ἡμᾶς φίλῳ κ. Γ. Παπαχρηστοπούλῳ καὶ ἀναπαυθέντες ἐπὶ δώρον, ἐν πάσῃ ἀνέσει, περὶ ὥραν 3 1)2 μ. μ. ἀνεχωρήσαμεν, κατευθυνόμενοι εἰς Βερβίτσαν, πρωτεύουσιν τοῦ δ. Τροπαίων τῆς Γορτυνίας, ἥτις κατὰ μὲν τοὺς χωρικοὺς μόνις 2 1)2 ὥρας ἔπέχει τῆς Κοντοβαζαίνης, καθ' ἡμᾶς ὅμως, τοὺς μετρήσαντας ἀκριδῶς τὸ μεταξὺ τῶν δύο κωμοπόλεων διάστημα, 4 1)2 ὥρας.

Ἡ μεταξὺ Κοντοβαζαίνης καὶ Βερβίτσης ὁδὸς εἶναι κατὰ τὸ ἥμισυ μόνον ἀνώμαλος, ἰδίως ἀπὸ Κοντοβαζαίνης μέχρι πέραν τῆς ἐπὶ τοῦ Λάδωνος νέας γεφύρας.

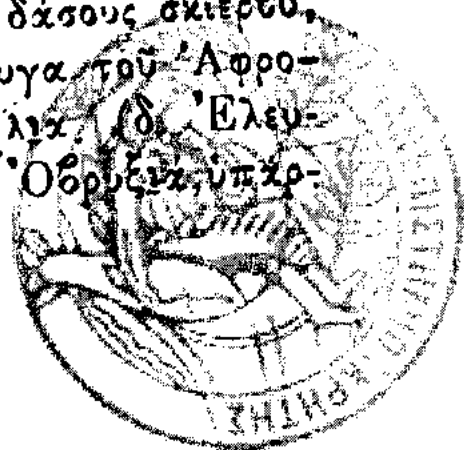
Ἀναχωρῶν τις ἐκ Κοντοβαζαίνης καὶ ἀνερχόμενος ἡρέμα τὴν ἐπὶ τοῦ Καλισίου ὄρους ὁδόν, φθάνει εἰς τὸ τέρμα αὐτῆς, καλούμενον «τ ο ὕ Β α σ ί λ η τ' ἄ λ ῶ ν ι», (ὑψ. 815 μ.), ὁπόθεν ἡ θεὰ τῶν περὶ ὄρεων καὶ κοιλάδων εἶναι θυμωχία. Εἰτα τρεπόμενος τὴν ἐπὶ πρὸς ἀνατολῆν πλευρᾶς τοῦ αὐτοῦ ὄρους ὁδόν, τὴν ἀποτελοῦσαν μετὰ τῆς προδιανυθείσης γωνίαν ὀξείαν, φθάνει ἐπὶ ζυγοῦ, Δ α β ρ ι τ σ ῶ τ ι κ η ρ ἄ χ η καλουμένου, (ὑψ. 815 μ.), ὁπόθεν

βλέπει πρὸ αὐτοῦ μὲν τὰ ὄρη τοῦ δ. Τροπαίων, εἰς δὲ τὸ βάθος τὴν βαθεῖαν φάραγγα, ἐν ἣ ῥέει ὁ Λάδων ἐν ἀπάσῃ τῇ πεφημισμένῃ αὐτοῦ μεγαλοπρεπείᾳ. Ἐκ τοῦ ζυγοῦ τούτου, ἡ πρὸς τὸ χωρίον Δίβριτσαν, (τοῦ δ. Ἐλευσίνος), κάθοδός ἐστι κοπιώδης λίαν, διὰ τε τὸ σχεδὸν κάθετον τῆς ὁδοῦ καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῆς ἐσπαρμένους ἐπαράτους κινήτους λίθους.

Ἡ Δίβριτσα, ὑπὲρ τὴν ὥραν τῆς Κοντοβαζαίνης ἀπέχουσα, οἰκεῖται ὑπὸ 1000 περίπου κατοίκων, ὅπως οὖν εὐπορούντων, ὡς δύναται τις εἰκάσαι ἐκ τῶν σχετικῶς μεγάλων αὐτῆς οἰκιῶν. Ἡ κυρία αὐτῶν ἀσχολία εἶναι ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία, ἔτι δὲ καὶ ἡ χαρτοπαιξία, ἐξ ἧς πηγάζει ἡ ὀκνηρία καὶ ἡ φιλοδικία, ἐφ' αἷς φημίζονται οἱ Δίβριτσωται.

Τὸ χωρίον κεῖται ἐπὶ τῆς αὐτῆς κατωφεροῦς πλευρᾶς τοῦ ὄρους, αἱ δὲ οἰκίαι εἰσὶν οὕτως εἰπεῖν ἐπ' ἀλλήλαις. Μετὰ 20' λεπτῶν περίπου κάθον, ἀφικόμεθα ἐπὶ τῆς νεοδημήτου γεφύρας τοῦ Λάδωνος (κοιν. 'Ρουφιᾶ' ὕψ. 286 μ.). τῆς συνενοῦσης τοὺς δ. Ἐλευσίνος καὶ Τροπαίων καὶ παρεχούσης τῷ ὁδοιπόρῳ τὴν εὐκαιρίαν ἵνα βλέπῃ κάτωθεν αὐτοῦ τὸν ὄντως ἄριστον, κατὰ τοὺς ἀρχαίους, Λάδωνα, κυλίωντα θορυβωδῶς τὰ ἄφθονα καὶ διαυγῇ αὐτοῦ ὕδατα. Ἐντεῦθεν ἡ ὁδὸς γίνεται πάλιν ἀνάντης, πλὴν ταχέως γίνεταί ὁμαλωτέρα, ἀκολουθοῦσα τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ ὄρους: Σκαφιδάκι, ἀνήκοντος τῷ δ. Τροπαίων, ὁπερ προφυλάσσει τὸν ὁδοιπόρον ἀπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ μεταμεσημβρινοῦ ἡλίου, αἵτινες ἐν ὥρᾳ θέρους, καὶ μέχρι τῆς δύσεως, εἰσι καυστικαὶ λίαν.

Τὸ τμήμα τοῦτο τῆς εἰς Βερβίτσαν ἀγούσης ὁδοῦ εἶναι τερπνότατον καὶ σχετικῶς ὁμαλόν, ὡς προεῖρηται. Ὁ ὁδοιπόρος, ὑδεύων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐντὸς δάσους σκιερῷ, ἔχει, ἐναντι μὲν αὐτοῦ, τὴν ἀνατολικὴν πτέρυγα τοῦ Ἀφροδισίου ὄρους, ἐφ' ἧς κεῖται τὸ χωρίον Βάχλια (δ. Ἐλευσίνος), πλησίον τοῦ ὁποίου, κατὰ τὴν θέσιν Ὀρόβριτσαν, ὑπάρ-

χουσι τὰ νῦν λίθοι παραλληλόγραμμοι, μήκους τριῶν καὶ πλάτους ἐνὸς καὶ ἡμίσεως μέτρου, λελαξευμένοι καὶ χρησιμεύσαντες ὡς βάθρα ἀγαλμάτων, ἀνηκόντων εἰς τὸν ἐκεῖ που ὑπάρχοντα ἀρχαῖον ναόν. Πέριξ τοῦ ναοῦ τούτου καὶ παρὰ τὴν κορυφὴν λοφίσκου, ὑπάρχει Ἀκρόπολις. ἐκτεταμένων διαστάσεων. ἔνθα ὑποτίθεται ὅτι ὑπῆρχεν ἡ ἀρχαία πόλις Ὀρυξ ἢ ἡ Ἀλοῦς, βραδύτερον εἰς μίαν συνενωθείσαι. * Κάτω δέ, εἰς τὸ βάθος τῆς ἐκ τῶν δύο ἐναντι κειμένων ὁρέων σχηματιζομένης φάραγγος. ἔχει τὸν θορυβωδῶς ρέοντα Λάδωνα. Ἀληθῶς θέσις κατάλληλος διὰ τοὺς εἰς τὴν ποίησιν, (ἀλλ' οὐχὶ εἰς τὴν πύησιν, ὡς ποιοῦσιν ἔνιοι τῶν νεαρῶν ποιητῶν), ἀσχολουμένους.

Τέλος, μετὰ μακρὰν προσδοκίαν, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς πληροφορίας τῶν Κοντοβαζαϊνητῶν, ὅτι μόλις 2 1)2 ὥρας ἀπέχει τοῦ χωρίου αὐτῶν, ἀφικόμεθα εἰς Βερβίτσαν περὶ ὥραν 8 μ. μ. καὶ κατελύσαμεν ἐν τῷ φιλοξένῳ οἴκῳ τοῦ δημάρχου κ. Χηνιάδου, τῇ εὐγενεῖ καὶ ἐπιμόνῳ προσκλήσει τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ κ. Χρήστου, ἀναπληροῦντος τὸν εἰς Ἀθήνας ἀπόντα πατέρα αὐτοῦ.

Οὕτω δ' ἐγενόμεθα καὶ πάλιν τρεῖς Χρῆστοι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ δευτέρου δημάρχου, ἐν ᾧ κατελύσαμεν, μετὰ τὴν ἐκ τοῦ δήμου Φαρῶν ἀναχώρησιν ἡμῶν.

Β Ε Ρ Β Ι Τ Σ Α .

Ἡ Βερβίτσα, (ὕψος 810 μ.) εἶναι πρωτεύουσα τοῦ δήμου Τροπαίων τῆς Γορτυνίης, καὶ οἰκεῖται ὑπὸ 200 περίπου οἰκογενειῶν, ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

Ὡς φαίνεται. ἐσφαλμένως ἐδόθη τῷ δήμῳ τούτῳ τὸ ὄνομα τῶν ἀρχαίων Τ ρ ο π α ῖ ω ν, διότι, ὡς ὀρθῶς πα-

*) Τὰς περὶ τοῦ δ. Ἐλευσίνος πληροφορίας λαβὼν ἐπὶ τοῦ κηρύττου παρὰ τοῦ κ. Σεραφεῖμ δημάρχου, ὃν δὲν εὗρομεν, δυστυχῶς ἐνέκλειτο βαζαῖνη, ἐρ' ᾧ ὁμολογῶ αὐτῷ μυρίας χάριτας.

